

انتشارات، شماره ۶۳۲

نوجوان و خانواده

(UFGT نگاهی نوین به روان درمانی نوجوان)

تألیف:

دکتر بهرامعلی قنبری هاشم آبادی

استاد دانشگاه فردوسی مشهد

زهرا و دادیان

دانشجوی دکتری روانشناسی

سرشناسه: قنبری هاشم آبادی، بهرام علی، ۱۳۴۱ -
عنوان و نام پدیدآور: نوجوان و خانواده (UFGT) نگاهی نوین به روان درمانی
نوجوان. مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۳۹۳.
مشخصات نشر: مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری: ۱۸۰ ص.
فروست: انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد؛ شماره ۶۳۲.
شابک: (ISBN: 978-964-386-307-4)
وضعیت فهرست نویسی: فیا مختصر.
یادداشت: این مدرک در آدرس <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی
است.
شناسه افزوده: ودادیان، زهرا، ۱۳۶۵ -
شماره کتابشناسی ملی: ۳۷۶۶۷۸۷

انتشارات، شماره ۶۳۲

نوجوان و خانواده

(UFGT) نگاهی نوین به روان درمانی نوجوان

تألیف

دکتر بهرام علی قنبری هاشم آبادی - زهرا ودادیان

ویراستار علمی

دکتر حمید رضا آقامحمدیان شمریاف

وزیری، ۱۸۰ صفحه، ۱۰۰۰ نسخه، چاپ اول، بهار ۱۳۹۴

امور فنی و چاپ: مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد

بها: ۷۲۰۰۰ ریال

مراکز پخش:

فروشگاه و نمایشگاه کتاب پردیس: مشهد، میدان آزادی، دانشگاه فردوسی مشهد،

سازمان مرکزی، جنب سلف سرویس یاس، تلفن: ۳۸۸۳۳۷۲۷ (۰۵۱)

مؤسسه کتابیران: تهران، میدان انقلاب، خیابان نصرت، خیابان دکتر قریب، نرسیده به خیابان

فرصت، پلاک ۷ - تلفن: ۱۵ - ۶۶۵۶۶۵۱ (۰۲۱)

مؤسسه دانشیران: تهران، خیابان انقلاب، خیابان منیری جاوید (اردیبهشت) نبش خیابان نظری،

شماره ۱۴۲ - تلفاکس: ۶۶۴۰۰۲۲۰ - ۶۶۴۰۰۱۴۴ (۰۲۱)

Email: fum.publication@yahoo.com

فهرست مطالب

۷	پیش‌گفتار
۹	فصل اول: دوران نوجوانی
۱۱	بخش ۱: نوجوان و خانواده
۱۱	مقدمه
۱۲	خانواده
۱۲	نوجوان
۱۴	تعاملات خانوادگی و دوران نوجوانی
۱۷	بخش ۲: نوجوان و تعارضات
۱۷	تعارض میان والدین و نوجوانان
۲۱	شکاف نسلی: واقعیت یا افسانه؟
۲۳	نظریه‌ها در حوزه تعارضات والدین - نوجوان
۲۸	ارتباط ساختار خانواده با تعارضات میان والدین و فرزندان
۳۲	ارتباط نظام باورها با تعارضات والدین و فرزندان
۳۳	الگوهای ارتباطی و تعارضات والدین - فرزندان
۳۶	حل مسئله و تعارضات والدین - فرزندان
۳۷	شیوه‌های تربیتی والدین و تعارضات والدین - نوجوان
۴۱	سبک دلبستگی و تعارضات والدین - نوجوان
۴۴	سن و تعارضات والدین - نوجوان
۴۶	جنسیت و تعارضات والدین - نوجوان
۴۸	محتوای تعارضات والدین - نوجوان
۵۰	جهت‌گیری‌های اجتماعی و تعارضات والدین - نوجوان
۵۵	بخش ۳: مستندات
۵۵	تحقیقات در حوزه تعارضات والدین - نوجوان

- ۵۶ تعارضات والدین - نوجوان و عملکرد تحصیلی و عزت نفس نوجوان.....
- ۵۹ تعارضات والدین - نوجوان و رفتارهای درونی سازی نوجوان.....
- ۶۱ تعارضات والدین - نوجوان و رفتارهای برونی سازی نوجوان.....

فصل دوم: گروه درمانی با چند خانواده..... ۶۷

- ۷۰ خانواده درمانی.....
- ۷۱ رویکردهای عمده در حوزه خانواده درمانی.....
- ۷۱ رویکرد روان پویایی.....
- ۷۲ رویکرد تجربیاتی - نمادین.....
- ۷۲ رویکرد انسان گرایی.....
- ۷۳ رویکرد سیستمی.....
- ۷۳ رویکرد ساختاری.....
- ۷۳ رویکرد نظام های خانواده.....
- ۷۴ رویکرد راهبردنگر.....
- ۷۴ رویکرد شناختی - رفتاری.....
- ۷۵ شواهدی در تایید اثربخشی رویکردهای خانواده در کار با نوجوان.....
- ۷۶ سایر اشکال درمان در حوزه خانواده.....
- ۷۷ تعریف گروه درمانی با چند خانواده.....
- ۷۸ پیشینه تاریخی گروه درمانی با چند خانواده.....
- ۸۲ پیشینه پژوهشی گروه درمانی با چند خانواده.....
- ۹۱ تحقیقات در حوزه کودک و نوجوان.....
- ۹۷ مزایا و چالش های گروه درمانی با چند خانواده.....

فصل سوم: کاربرد عملی گروه درمانی با چند خانواده..... ۱۰۵

- ۱۰۷ ساختار، اهداف و عناصر درمانی.....
- ۱۰۸ ترکیب گروه.....
- ۱۰۸ اعضای شرکت کننده در گروه.....
- ۱۰۸ برنامه درمانی.....
- ۱۰۹ باز یا بسته بودن گروه.....
- ۱۱۰ تعداد خانواده های شرکت کننده.....
- ۱۱۰ تعداد تسهیل گران گروه.....
- ۱۱۰ جمعیت هدف.....
- ۱۱۱ سن شرکت کنندگان در گروه.....

۱۱۱ حضور داوطلبانه در برابر حضور اجباری
۱۱۲ طول مدت درمان
۱۱۳ نظم نشستن در گروه
۱۱۳ مراحل رشد گروه
۱۱۵ اهداف درمان
۱۱۶ فرآیند درمان
۱۲۳ نقش رهبر گروه
۱۲۵ روش های مداخله ای
۱۲۶ مشاهده و تاکید بر ارتباطات و تعاملات مشکل ساز
۱۲۶ واریسی فرضیه
۱۲۷ دعوت به ارزیابی شرایط
۱۲۷ ایجاد تمایل به تغییر
۱۲۸ تشویق به تجربه و عمل
۱۲۹ فصل چهارم: گروه درمانی با چند خانواده در کاهش تعارضات والدین و نوجوان
۱۳۱ راهکارهای عملی برای طرح ریزی و تشکیل گروه
۱۳۱ منطق تشکیل گروه
۱۳۵ هدف از تشکیل گروه
۱۳۶ ساختار گروه
۱۳۷ غربالگری پیش از شروع گروه
۱۳۷ هنجارهای گروه
۱۴۰ برنامه درمانی
۱۴۰ جلسه اول پیش از تشکیل گروه برای خانواده ها
۱۴۷ جلسه دوم پیش از تشکیل گروه برای خانواده ها
۱۴۹ جلسه پیش از تشکیل گروه برای نوجوانان
۱۶۵ پیوست ها
۱۷۱ منابع

پیش‌گفتار

نوجوانی دوره دگرگونی جسمانی، روانی، شناختی و نیز تغییر در رفتار اجتماعی است. نوجوان در این دوره حساس می‌شود؛ هیجانات شدید دارد؛ به دنبال احساس عدم اطمینان و تنش، ناسازگاری‌هایی در او دیده می‌شود. او در جستجوی تعادل جدید است. سعی دارد خود را با شرایط متفاوتی که به واسطه تغییرات زیستی و محیطی در او ایجاد شده است، هماهنگ کند. او در تلاش برای ساختن هویتی جدید است. هویتی که از چارچوب کودکی خارج شده، اما هنوز آمادگی عمل به صورت بزرگسال را ندارد. تجربه کم نوجوان در به کارگیری توانمندی‌های جدید جسمی، روانی و شناختی، می‌تواند او را در معرض خطرات بسیاری قرار دهد. مخاطره‌جویی در نوجوان نه تنها طبیعی است بلکه بخش ضروری یادگیری و رشد شخصی اوست. تجربه کردن برای نوجوان اشتباه نیست به شرطی که این تجربه، منجر به رفتارهای تهدیدآمیزی نشود که به سلامت فیزیکی یا روانی او آسیب رساند یا آینده اجتماعی او را تحت تأثیر قرار دهد. در پژوهش‌های بسیاری که در زمینه نوجوانی صورت پذیرفته است بر اهمیت تأثیر خانواده و فرآیندهای والدینی، از جمله نقش مدیریتی و نظارتی آن‌ها، سبک فرزندپروری، همبستگی خانوادگی و به‌ویژه رابطه والد - نوجوان در پیشگیری از درگیر شدن نوجوان در اعمال ناسازگارانه و ارتقای سطح رشد اجتماعی - روانی نوجوان، تأکید شده است. این یافته‌ها مشخص می‌کنند که همبستگی و عدم تضاد در محیط خانواده و ارتباط صمیمی میان والدین و نوجوانان، عامل پیش‌بین در گرایش نوجوان به سمت رفتارهای مشکل‌زا است. امروزه بخش اعظم کاردرمانی با نوجوان بر اقدامات ویژه والدین یا فرآیندهای خانواده تمرکز یافته است؛ اقداماتی که موجب ارتقاء و بهبود یا بلعکس جلوگیری از رشد و تحول نوجوان می‌شود. در همین زمینه، یکی از روش‌هایی که میان درمان‌گران به‌ویژه خانواده درمان‌گران مقبولیت ویژه‌ای یافته است، گروه‌درمانی با چند خانواده می‌باشد؛ روشی که در دهه‌های اخیر در گستره وسیعی از حوزه‌های مختلف مشکلات کار با کودکان و نوجوانان مورد استفاده قرار گرفته است. گروه‌درمانی با چند خانواده، با گردهم آوردن چند خانواده در جلسه درمان و اعمال مداخلات روانی - اجتماعی هدف‌مند، عناصر آموزش و فرآیند گروهی را جهت کنترل درآوردن نیروهای درونی خانواده‌ها به کار می‌برد تا به توانایی‌های حل مسئله‌ی مؤثرتر و عملکرد کارآمدتر گروه به عنوان یک کل دست یابند. این رویکرد به خانواده‌ها آموزش می‌دهد تا با مشکل خود مواجه شوند و روش‌های حل مسئله مؤثرتر را به کار گیرند؛ بدین ترتیب آگاهی خود را در رابطه با آن مشکل، ارتقاء بخشیده و شبکه حمایت اجتماعی را گسترش دهند.